

כג א ב טושיע א"ח ס"י
תקשו ספיך טו:
כד ג טס סימן תקעא
ספיך ג:
כה ד מ"י ס"י מה'י
נכוחס הלכה ככ סמג
עשן טו טושיע א"ח סימן
לל ספיך ג:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה סימן ט"ו
סעודת שבת הס"ד ואמר כן
מה"ד והיינו דאמר ר' **שילא** קשי יומי דמיטרא
שאין בו עד כ"ש דקשי
מיטרא מה"ד ומצטליטו
לידת גשמים כו': (ב) ד"ה
הרי זו תפלת שאר ישוב אין
צרכה: (ג) ד"ה צנגז דעון
יובש והנה מרבו: (ד) ד"ה
אפיקום מינו מלא מים אלמא
כו' כ"ל: (ה) תוב ד"ה
אלא כו' דהא דקאמר התם
הכי היינו טעמא:

מוסף רש"י

אין הברכה מצויה.
שממך ורבה מאלו,
פוקיין לנפ"ו (ב"ח טו).
באסמך. ריש ליה לטון
דכז הסמוי מן העין (טו).
שאין העין שולטת בו.
שנאמר כחשמיך, טון גמיס
(טו).

רבינו חננאל

פקדיה שנאמר פקדת ארץ
ותשוקקה, לידה שנאמר
שהו ויצרה את השמים, עזירה
כמין קובה יש ברוקיע ומשם
גשמים יורדים, שנאמר ללג
אלהים מלא מים. והחכמה
ומותנא, אמרי לא איפשר
למביע רחמי אחרתי,
דכתיב ונצומה ונבקשה
מאלהינו על זאת, כמערבא
למביע רחמי למביע מן
קדם אלהא על רוא דנא,
מכלל דאיכא (אחד)
אחרתי. אלא מביע רחמי
אכפנא ומותנא (לאן וסבלו,
דכי יתר רחמנא שובעא
לחיי הוא דייחב, שנאמר
פוחח את ירך ומשביע לכל
חי רצון. בימי רבי זורא גזר
שמדא, ומנעום מלקבוע
תענית, אמר ר' זורא
נקבליה עילון מהשתא,
ולכי כטיל שמדא ניתוב
בתעניתא, שנאמר ויראמר
אלי אלה תירא דניאל כי מן
היום אשר נתת לך להבין
ולהתענות וגו'. גשמים
בבליה (בבבליה) שבתות
אפילו שנים כשני אליהו
סימן קללה הן. אין הברכה
מצויה לא בדבר המודר ולא
בדבר המנוי ולא בדבר
השקול אלא בדבר הסמוי
מן העין שנאמר יצו ה' אתך
את הברכה באסמך. א"ר
יוחנן אין הגשמים נעצרין
אלא בשביל פוסקי צדקה
ברבים ואינם נשקיים שנאמר
נשיאים ורוח וגשם וא"ר.

רבינו גרשום

אם לשבט, דאחי ברויא.
להרים, שילך על ההרים.
אם לחסד, שיווד כנחת,
ימצויאהו, ליישוב. צדקה
לעניים. מפתחממין שהן
ערומים. ערבים שבמות.
סימן קללה הוא, שאין
יכולין לטרוח לכבוד שבת.

ונצומה ונבקשה מאלהינו. ויעתר לנו פירוש מדקאמר על
[ואת] משמע לזכר מילתא אחריתא וכן פירש
בסמוך על דנא: **אלא** בדבר הסמוי מן העין שנאמר יצו
ה' וגו'. תימנה דאמרין פרק כל
הני שקולאי דדרו חזינא דמרא
זעו לאתפוחי אותבוהו תומי מרזיבא
פקע חזינא ומפרש טס צשזיל
השד שיהי טס עד דאכפייה מר
צר רב אשי לשד לשלם אמר ליה
שידא למר צר רב אשי ליקצע לי
מר זימנא דאחילי ואשלם קצע ליה
זימנא כי מטא זימניה איעכז ואמר
ליה אמאי לא אחית צומך אמר ליה
כל מידי דלייר ותמיס וכילל ומני לית
לן רשות למישקל מיניה אלמא דצד
המדוד והמנוי לית ליה רשות למשקל
מיניה וצדצר הסמוי אית ליה רשות
אלמא אין צרכה דצדצר הסמוי וי"ל
דלא קשה מידי דהא דקאמר התם
(ט) היינו טעמא דלית להו אלא דצדצר
הפקר ולא דצד כדילל ומנוי או ציר
ותמיס היינו צשזיל דאין צרכה
מנזיה צהני ולית זעו דצד הפקר
והאי דזעלים ניניהו אלא דצדצר הסמוי
היינו מטעם דהצרכה מנזיה
דצדצר הסמוי ומה שמתרבה צשזיל
הצרכה אית להו רשות למישקל
צסמוי דהיינו כמו הפקר שאין לשוס
אדם זכות זו אי נמי הכא מיירי
דצדצר המנוי והמדוד צלא ציר ותמיס
וצהא אית להו רשותא והתם מיירי
צמדוד ומנוי וכילל וציר ותמיס וצהא
לית להו רשותא: **ד"ה** יום
גשמים כיום קיבוין גליות שנאמר
שובה ה' את שביטנו כאפיקים בנגב
וגו'. ואס תאמר אמאי לא קאמר
גדול יום הגשמים יומר מקיבוין
גליות דהא כלאפיקים צנגז כתיב ומי
מי נתלה צמי קטן נתלה בגדול וי"ל
ד"פ אנו מתפללים הכי שובה ה'
את צביטנו כלאפיקים היורדין צנגז
שגדול יום קיבוין כלאפיקים צנגז
א"כ עשה עמנו לטובה אות צקצון
גליות צהיות כי זה כמו זה
ואפיקים צנגז תחדש ככל יום
כיום קיבוין גליות אלז יומר לא:
עשר

נאמרה עליה צאשה שנאמר ¹ כי עצר
עצר ה' בעד כל רחם ונאמרה עזירה
בגשמים דכתיב ² ועצר את השמים נאמר
לידה באשה ונאמר לידה בגשמים נאמר
לידה באשה דכתיב ³ ותהר ותלד בן ונאמר
לידה בגשמים דכתיב ⁴ והולידה והצמיחה
נאמר פקידה באשה ונאמר פקידה בגשמים
נאמר פקידה באשה דכתיב ⁵ וה' פקד את
שרה ונאמר פקידה בגשמים דכתיב ⁶ פקד את
הארץ ותשקקה רבת תעשרנה פלג אלהים
מלא מים מאי פלג אלהים מלא מים תנא
כמין קובה יש ברקיע שממנה גשמים יוצאין
אמר רבי שמואל בר נחמני מאי דכתיב
⁷ אם לשבט אם לארצו אם לחסד ימצויאהו
אם לשבט בהרים ובגבעות אם לחסד
ימצויאהו לארצו בשדות ובכרמים אם לשבט
לאילנות אם לארצו לזרעים אם לחסד
ימצויאהו בורות שיהיו ומערות בימי רבי
שמואל בר נחמני הוה כפנא ומותנא אמרי
היכי נעביד * ניבעי רחמי אחרתי לא אפשר
אלא ליבעי רחמי אמותנא וכפנא ניסבול
אמר להו ר' שמואל בר נחמני ² ניבעי רחמי
אכפנא דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא
דיהיב דכתיב ⁸ פוחח את ירך ומשביע לכל
חי רצון ומגלן דלא מצלינן אחרתי דכתיב
⁹ ונצומה ונבקשה מאלהינו על זאת מכלל
דאיכא אחריתי כמערבא אמרי משמיהו דר'
הגי מהכא ¹⁰ ורחמין למבעא מן קדם אלה
שמיא על רוא דנא מכלל דאיכא אחריתי
בימי ר' זורא גזור גזרה וגזור דלא למיתב
בתעניתא אמר להו ר' זורא ² נקבליה עילון
ולכי כטיל הגזירה ליתביה אמרי ליה מנא
תירא דניאל כי מן היום הראשון אשר
נתת את לבך להבין ולהתענות לפני אלהיך
גשמעו דברך אמר רבי יצחק אפילו שנים
כשני אליהו וירדו גשמים בערבי שבתות
אינן אלא סימן קללה היינו ⁶ דאמר רבה
בר שילא ⁵ קשה יומא דמיטרא כיומא
דדינא אמר אמימר אי לא דצריך לבריייתא
בעינן רחמי ומבטלינן ליה ואמר רבי יצחק
שמש בשבת צדקה לעניים
שנאמר ¹² וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא ואמר רבי יצחק גדול
יום הגשמים שאפילו פרוטה שבכים מתברכת בו שנאמר ¹³ לתת מטר
ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ירך ואמר רבי יצחק ⁴ אין הברכה
מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר ¹⁴ יצו ה' אתך את הברכה
באסמך תנא דבי ר' ישמעאל אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין
שולטת בו שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמך ת"ר ¹ הנכנס למוד
את גרנו אומר יר"מ ה' אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידינו התחיל
למוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה מדר ואח"כ בירך הרי זו
תפלת שוא לפי שאין הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר
המדוד ולא בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין: קיבוין גייסות
צדקה ⁷ (מעשה) פרנס סימן: אמר רבי יוחנן גדול יום הגשמים כיום
קבוין גליות שנאמר ¹⁵ שובה ה' את שביטנו כאפיקים בנגב ואין אפיקים
אלא מטר שנאמר ¹⁶ ויראו אפיקי ים ואמר רבי יוחנן גדול יום הגשמים
שנאמר ¹⁷ תלמיה רוח נחת גדודיה ואמר רבי יוחנן אין הגשמים נעצרין
צדקה ברבים ואין נותנין שנאמר ¹⁸ נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל כמתת
עשר

(ב) צ"ת פה, ג עין צ"ח
כע"י פירוש, א כ"מ מב,
(ד) ז"ל מעשר, ט כס"א:
שמה, א ד"ה והיינו לפני
ד"ה קשין א (ז"ל וספע,
ח) ונלחזית ח,

תורה אור השלם

1. פי עצר עצר יי בעד
כל רחם לבית אבימלך
אשרת: בראשית כ יח
2. הרה אף יי בבם
וְיָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא
יִהְיֶה מִטֶּר וְהָאֲדָמָה לֹא
תִּתֵּן אֶת יְבוּשֶׁתָּהּ וְאָבִדְתֶּם
מִהָרָה מֵעַל הָאָרֶץ
הַשְּׂבָאָה אֲשֶׁר בְּיַד לְבָבִים:
דברים יז י
3. ותהר ותלד בן
ותאמר אסף אלהים את
הַרְפָּתִי: בראשית ל כג
4. פי פֶּאֶשֶׁר יַרְד הַגֶּשֶׁם
והשלג מן השמים וְשָׁמָּה
לֹא שׁוֹב בִּי אִם הַרְחֵק
את הָאָרֶץ והולידה
והצמיחה וְתֵן זֶרַע לזֶרַע
ולחם לאלב: ישיעוה נה י
5. וְיִי פֶקֶד אֶת שְׂרָף
כְּאֲשֶׁר אָמַר וְעַשׂ יי
לְשֶׁרֶף כְּאֲשֶׁר דָּבַר:
בראשית כא א
6. פֶּקֶדְתָּ הָאָרֶץ
והשקקה רבת תעשרנה
פֶּלַג אֱלֹהִים מֵלֵא מִיָּם
הַכִּיּוֹן דָּגָם בִּי בֶן תְּכִינָה:
תהלים סה י
7. אִם לִשְׁבֹט אִם לָאָרֶץ
אִם לְחֶסֶד יִמְצָאֶהָ:
איוב לו יג
8. פִּוּחַח אֶת יָרֵךְ
וּמִשְׂבִּיעַ לְבָבִי יי רָצוֹן:
תהלים קמה טו
9. וְנִצְוִיָּה וְנִבְקְשָׁה
מֵאֱלֹהֵינוּ עַל זֹאת וְעַתָּה
לָנוּ: עזרא ח כג
10. וְרַחֲמִין לִמְבֹעַת מִן
קִדְּמֵי אֱלֹהִים שְׁמַיָא עַל רִיחָה
דְּנָה יי לֹא יִהְיֶהוּן דְּנִיָּאל
וְחַבְרָדִי עִם שְׂאָר חֲבִימֵי
בְּבָבֶל: דניאל ב יח
11. וְיִאֲמַר אֱלִי אֵל
תִּירָא דְּנִיָּאל בִּי מִן הַיּוֹם
הַרְאִישׁוֹן אֲשֶׁר נָתַתָּ אֶת
לְבָבְךָ לְהַבִּין וְלַהֲתַעֲנוּת
לִפְנֵי אֱלֹהֶיךָ נִשְׁמַעוּ
דְּבָרֶיךָ: דניאל יב יב
12. וְהִרְחֵק לְבָבִי יי רָאִי
שְׁמֵי שְׁמַשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא
בְּכַנְפֶיהָ וְיִצְאֵת וּפְשָׁתֶם
כְּעֻגְלֵי מִרְבָּב:
מלאכי ג ג
13. יִפְתַּח יי לֵךְ אֶת
אֲרֻזֵי הַשָּׁבוֹת אֶת הַשָּׁמַיִם
לְתֵת מִטֶּר אֲרֻצְךָ בְּעֵתוֹ
וְלִרְבֹּךָ אֶת כָּל מַעֲשֵׂה
יְדֶיךָ וְהִלְוִיתָ גֹיִם רַבִּים
וְאָתָּה לֹא תִלְוָה:
דברים כח יב
14. יָצָו יי אֲתָךְ אֶת
הַבְּרָכָה בְּאִסְמֶיךָ וּבְכֹל
מַשְׁלַח יְדֶיךָ וּבְרִכְךָ בְּאָרֶץ
אֲשֶׁר יי אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ:
דברים כח ח
15. שְׁבַח יי אֶת שְׁבִיטֵנוּ
בְּאִפְיקֵם: תהלים קכו ד
16. וְיִרְאֵי אֲפִיקֵי יָם יִגְלוּ
מַסְדּוֹת תַּבַּל בְּגַעְרַת יי
מִנְשִׁמַּת רוּחַ אַפּוֹ:
שמואל ב ככ טו
17. תִּלְמִיְהֵי רִוְחָ נַחַת
גְּדִידִיךָ: בריבבים
תְּמַגְנִיָּה צִמְחָה תִּבְרָךְ:
תהלים סה יא
18. נְשִׂאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם
אֵין אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתַּת
שְׁקָר: משלי כה יד

נאמרה עליה צאשה שנאמר ¹ כי עצר
עצר ה' בעד כל רחם ונאמרה עזירה
בגשמים דכתיב ² ועצר את השמים נאמר
לידה באשה ונאמר לידה בגשמים נאמר
לידה באשה דכתיב ³ ותהר ותלד בן ונאמר
לידה בגשמים דכתיב ⁴ והולידה והצמיחה
נאמר פקידה באשה ונאמר פקידה בגשמים
נאמר פקידה באשה דכתיב ⁵ וה' פקד את
שרה ונאמר פקידה בגשמים דכתיב ⁶ פקד את
הארץ ותשקקה רבת תעשרנה פלג אלהים
מלא מים מאי פלג אלהים מלא מים תנא
כמין קובה יש ברקיע שממנה גשמים יוצאין
אמר רבי שמואל בר נחמני מאי דכתיב
⁷ אם לשבט אם לארצו אם לחסד ימצויאהו
אם לשבט בהרים ובגבעות אם לחסד
ימצויאהו לארצו בשדות ובכרמים אם לשבט
לאילנות אם לארצו לזרעים אם לחסד
ימצויאהו בורות שיהיו ומערות בימי רבי
שמואל בר נחמני הוה כפנא ומותנא אמרי
היכי נעביד * ניבעי רחמי אחרתי לא אפשר
אלא ליבעי רחמי אמותנא וכפנא ניסבול
אמר להו ר' שמואל בר נחמני ² ניבעי רחמי
אכפנא דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא
דיהיב דכתיב ⁸ פוחח את ירך ומשביע לכל
חי רצון ומגלן דלא מצלינן אחרתי דכתיב
⁹ ונצומה ונבקשה מאלהינו על זאת מכלל
דאיכא אחריתי כמערבא אמרי משמיהו דר'
הגי מהכא ¹⁰ ורחמין למבעא מן קדם אלה
שמיא על רוא דנא מכלל דאיכא אחריתי
בימי ר' זורא גזור גזרה וגזור דלא למיתב
בתעניתא אמר להו ר' זורא ² נקבליה עילון
ולכי כטיל הגזירה ליתביה אמרי ליה מנא
תירא דניאל כי מן היום הראשון אשר
נתת את לבך להבין ולהתענות לפני אלהיך
גשמעו דברך אמר רבי יצחק אפילו שנים
כשני אליהו וירדו גשמים בערבי שבתות
אינן אלא סימן קללה היינו ⁶ דאמר רבה
בר שילא ⁵ קשה יומא דמיטרא כיומא
דדינא אמר אמימר אי לא דצריך לבריייתא
בעינן רחמי ומבטלינן ליה ואמר רבי יצחק
שמש בשבת צדקה לעניים
שנאמר ¹² וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא ואמר רבי יצחק גדול
יום הגשמים שאפילו פרוטה שבכים מתברכת בו שנאמר ¹³ לתת מטר
ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ירך ואמר רבי יצחק ⁴ אין הברכה
מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר ¹⁴ יצו ה' אתך את הברכה
באסמך תנא דבי ר' ישמעאל אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין
שולטת בו שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמך ת"ר ¹ הנכנס למוד
את גרנו אומר יר"מ ה' אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידינו התחיל
למוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה מדר ואח"כ בירך הרי זו
תפלת שוא לפי שאין הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר
המדוד ולא בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין: קיבוין גייסות
צדקה ⁷ (מעשה) פרנס סימן: אמר רבי יוחנן גדול יום הגשמים כיום
קבוין גליות שנאמר ¹⁵ שובה ה' את שביטנו כאפיקים בנגב ואין אפיקים
אלא מטר שנאמר ¹⁶ ויראו אפיקי ים ואמר רבי יוחנן גדול יום הגשמים
שנאמר ¹⁷ תלמיה רוח נחת גדודיה ואמר רבי יוחנן אין הגשמים נעצרין
צדקה ברבים ואין נותנין שנאמר ¹⁸ נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל כמתת
עשר